

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА СЛОВАЦЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ**

**Петріца Н.М.
Юсип-Якимович Ю.В.**

**ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА
ЧЕСЬКОЇ МОВИ**

**Методичні рекомендації
до проведення практичних занять**

Ужгород – 2023

**MINISTERSTVO ŠKOLSTVI A VĚDY UKRAJINY
STÁTNI VYSOKÁ ŠKOLA
UŽHORODSKÁ NÁRODNÍ UNIVERZITA
FILOLOGICKÁ FAKULTA
KATEDRA SLOVENSKÉ FILOLOGIE**

**Natálie Petrica
Julie Jusyp-Jakymovyč**

TEORETICKÁ GRAMATIKA ČEŠTINY

**Metodická příručka
pro studenty oddělení bohemistiky**

Užhorod 2023

УДК 811.162.4'36(076)

Т-33

Петріца Н.М., Юсип-Якимович Ю.В. Теоретична граматика чеської мови: методичні рекомендації до проведення практичних занять для студентів 1 курсу ОПП «Чеська мова та література» ОС магістр галузі знань 03 «Гуманітарні науки» спеціальності 035 «Філологія» спеціалізації 035.038. «Слов'янські мови та літератури (переклад включно) перша - чеська». Ужгород, 2023. 30 с.

Укладачі: **Петріца Н.М.**, кандидат філологічних наук,
доцент, завідувач кафедри словацької філології
Юсип-Якимович Ю.В., кандидат філологічних наук,
доцент кафедри словацької філології

Рецензенти: **Пахомова С.М.**, доктор філологічних наук, професор
Інституту україністики філософського факультету
Пряшівського університету
Мадяр О., кандидат філологічних наук, доцент
Інституту центральноєвропейських студій філософського
факультету Пряшівського університету

Обговорено і затверджено на засіданні кафедри словацької філології
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
«27» червня 2023 р., протокол №8.

Рекомендовано до друку Вченою радою філологічного факультету
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
«28» червня 2023 р., протокол № 9.

©Петріца Н.М., Юсип-Якимович Ю.В., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р

ЗМІСТ

ВСТУП	5
ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ	6
ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ	23
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ	27

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни **«Теоретична граматики чеської мови»** є ознайомлення студентів ОС «магістр» з основними проблемами сучасної граматики чеської мови, розширення знань студентів про морфологію та синтаксис чеської мови, зосередження на специфіці різних видів розбору чеської мови, удосконалення практичних навичок знань чеської мови.

Самостійна робота студента включає: опрацювання теоретичних основ прослуханого лекційного матеріалу; вивчення окремих тем питань, що передбачені для самостійного опрацювання; поглиблене вивчення літератури на задану тему та пошук додаткової інформації; підготовка до практичних занять; систематизацію вивченого матеріалу перед підсумковим контролем; розроблення мультимедійних презентацій тощо.

До індивідуальної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни відносяться творчі й індивідуальні навчально-дослідні завдання, зокрема: підготовка рефератів та їх презентація; анотація опрацьованої наукової літератури, статей, досліджень; пошук в комп'ютерних мережах додаткового навчального матеріалу до запропонованих викладачем тем.

ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ 1.

ТЕМА 1.

ТЕОРЕТИЧНА ГРАМАТИКА ЯК НАУКОВА ДИСЦИПЛІНА

План

1. Теоретична граматики та практична граматики. Морфологія і синтаксис як два частини лінгвістичного опису. Моделі лінгвістичного опису.
2. Мова як семіотична система. Класифікація мовних одиниць на односторонні і двосторонні, сегментні і суперсегментні. Сегментні мовні рівні. Ізоморфізм в організації мовних одиниць.
3. Мова як система і структура. Системний і структурний підходи до мови.
4. Мова і мовлення. Парадигматичні та синтагматичні відношення між мовними одиницями.

Завдання для самостійного опрацювання

Взаємодія граматики з іншими дисциплінами лінгвістичного курсу.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Paradigmatické a syntagmatické vzťahy*. In: Motalová, Tereza. 2014. „Syntagma versus paradigma.“ Encyklopedie lingvistiky, ed. Kateřina Prokopová. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci. http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Syntagma_versus_paradigma
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: "Мова та семіотика"

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 2

ОСНОВНІ ГРАМАТИЧНІ ПОНЯТТЯ ЧЕСЬКОЇ МОВИ

План

1. Категоріальний склад слів. Граматичне значення проти лексичного значення. Види граматичних значень.
2. Граматична форма та її види. Градація аналітичних форм.
3. Відносність поділу граматики на морфологію і синтаксис. Корелятивна роль синтетичних і аналітичних форм у сучасній чеській мові та типологія мов.
4. Граматична категорія.
5. Протиставна основа граматичної категорії. Види опозицій.
6. Опозиційна редукція граматичних форм.

Завдання для самостійного опрацювання

Граматична категорія у чеській мові

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Stavba slovního tvaru*// In: Cvrček V. a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Univerzita Karlova, 2015.S.125-128.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Kognitivní lingvistika*
<https://www.czechency.org/slovník/KOGNITIVN%C3%8D%20LINGVISTIKA>

Література

1. *Akademická gramatika spisovné češtiny* / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie*. Praha: Academia, 2022.
3. *Akademická příručka českého jazyka* / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Acadamia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví*. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 3.

ГРАМАТИЧНІ КЛАСИ СЛІВ У ЧЕСЬКІЙ МОВІ

План

1. Поняття частин мови. Підходи до розрізнення частин мови.
2. Принципи класифікації слів. Традиційні критерії поділу на частини мови.

3. Умовно-функціональні частини мови.
4. Проблема службових частин мови.
5. Міграційні процеси слів.
6. Теорія синтаксичних класів слів

Завдання для самостійного опрацювання

Структурний підхід до класифікації частин мови

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті:
Slovní druhy// In: Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.158-165.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Slovnědruhové přechody*// In: Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny I. díl Morfologie. Praha: Academia, 2018. S.100-11.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Štícha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 4.
СИНТАКСИЧНІ ПОНЯТТЯ У ЧЕСЬКІЙ МОВІ.
СЛОВОСПОЛУЧЕННЯ ТА РЕЧЕННЯ.

План

1. Синтаксис як частина граматики.
2. Основні синтаксичні поняття.
3. Різні підходи до поняття синтаксису.
4. Синтаксична будова речення.
5. Семантична будова речення.
6. Методи синтаксичних досліджень.
7. Поняття словосполучення. Типи синтаксичних відношень в словосполученні.
8. Критерії класифікацій словосполучень.
9. Проблема предикативного словосполучення.

Завдання для самостійного опрацювання

Методи синтаксичних досліджень.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті:
Větná stavba/ In: Svřček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.355-360.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Typologie věty* / In: Příruční mluvnice češtiny. Brno, 1995. S.382-386.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 5.

ТЕОРІЇ ПРОСТОГО РЕЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЧЕСЬКІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

План

1. Поняття про речення; його відмінність від слова і групи слів.
2. Класифікації речення.
3. Традиційна модель частин речення. Самостійні елементи речення.
4. Вербоцентрична концепція речення. Обов'язкові та факультативні відношення в реченні. Поняття простого речення.
5. Парадигматичне вивчення простого речення. Ядро і трансформація речення. Процедури деривації.
6. Дослідження речень у когнітивній лінгвістиці

Завдання для самостійного опрацювання

1. Критерії класифікацій словосполучень
2. Традиційний поділ речення за комунікативним призначенням доповідача.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті:

Syntaktické jevy netypické / In: Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny¹, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.361-362.

2. Підготувати реферат/презентацію на тему:

Syntaktický vztah dominace.

Syntagma, fráze, věta.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 6.
ПОНЯТТЯ СКЛАДНОГО РЕЧЕННЯ В СУЧАСНІЙ ЧЕСЬКІЙ
ЛІНГВІСТИЦІ

План

1. Поняття про складносурядне речення.
2. Розрізнення складнопідрядних і складносурядних речень.
3. Проблема складносурядного речення. Види координації.
4. Класифікація складнопідрядних речень. Одночленний і двочленний комплекс речення. Монолітні та роздільні комплекси. Види підпорядкування.
5. Класифікація складних речень у когнітивній лінгвістиці.

Завдання для самостійного опрацювання

1. Проблема прямої, непрямої мови.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті:

Aktuální členění věty / In: Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.362-365.

2. Підготувати реферат/презентацію на теми:

Větné ekvivalenty.

Zmnožení syntaktické pozice.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.

3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступа: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

МОДУЛЬ 2
МОРФОЛОГІЯ

ТЕМА 7.

ІМЕННИК ЯК ЧАСТИНА МОВИ

План

1. Загальна характеристика іменника.
2. Морфологічні та синтаксичні характеристики іменника.
3. Проблема категорії роду.
4. Категорія відмінка.
5. Категорія числа. Іменники *singularia tantum* і *pluralia tantum*.
6. Словотвір іменників.

Завдання для самостійного опрацювання

Словотвір іменників у чеській мові.

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Obecná charakteristika podstatných jmen* / In: Cvrček V. *akol. Mluvnice současné češtiny*. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.134-138.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Kolisání v rodě*. In: Štícha F. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie*. Praha: Academia, 2021. S.440-445.

Література

1. *Akademická gramatika spisovné češtiny* / Ftantišek Štícha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Štícha F. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie*. Praha: Academia, 2022.

3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 8.

ДІЄСЛОВО ЯК ЧАСТИНА МОВИ

План

1. Загальна характеристика дієслова.
2. Морфологічні та синтаксичні характеристики дієслова.
3. Поняття транспозиції.
4. Класифікація дієслова: морфологічні, лексико-морфологічні, лексико-синтаксичні, синтагматичні.
5. Категорії особи і числа дієслова.
6. Поняття часу. Граматичні та лексичні позначення часу.
7. Поняття виду дієслова.
8. Поняття стану та протиставлення форм активного і пасивного стану. Функції пасивного стану, засоби його вираження.
9. Категорія способу.

Завдання для самостійного опрацювання

Синтаксичні характеристики дієслова у чеській мові

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Tvary sloves. Jednoduché a složené, kmeny/* In: Cvrček V. a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví.* Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.248-252.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Kategorie slovesné* In: Štícha F. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie.* Praha: Academia, 2021. S.137-144.

Література

1. *Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Štícha a kol.* Praha: Academia, 2013.
2. Štícha F. *Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie.* Praha: Academia, 2022.
3. *Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání.* Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. *Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví.* Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 9.

ПРИКМЕТНИК ЯК ЧАСТИНА МОВИ

План

1. Загальна характеристика прикметника.
2. Морфологічні та синтаксичні характеристики прикметника.
3. Проблема категорій прикметника.
4. Категорія порівняння. аналітичні форми порівняння.

5. Оціночні та уточнюючі функції прикметників.
6. Субстантивація, ад'єктивізація та адвербілізація як результат міграції частин мови.

Завдання для самостійного опрацювання

Синтаксичні характеристики прикметника у чеській мові

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Jmenná deklinace adjektiv* In: Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2021. S.636-639.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Adjektivní složená deklinace* In: Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2021. S.640-645.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Štícha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 10.

ЗАЙМЕННИК ЯК ЧАСТИНА МОВИ

План

1. Займенник як частина мови.
2. Морфологічні та синтаксичні характеристики займенника.
3. Типи відмінювання займенників у чеській мові.

Завдання для самостійного опрацювання

Синтаксичні характеристики займенника у чеській мові

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Tvarová paradigmata zájmen*. In: Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2021. S.642-648.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Přehled přívlatnovacích zájmen*. In: Příruční mluvnice češtiny / Eds. Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. – Vydání 2., opravené. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S.288-292.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Štícha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.

3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ТЕМА 11.

ЧИСЛІВНИК ЯК ЧАСТИНА МОВИ

План

1. Числівник як частина мови.
2. Морфологічні та синтаксичні характеристики числівника.
3. Типи відмінювання числівників у чеській мові

Завдання для самостійного опрацювання

Синтаксичні характеристики числівника у чеській мові

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Morfologické tvary číslovek*. In: Příruční mluvnice češtiny / Eds. Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. – Vydání 2., opravené. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S.306-309.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Druhy číslovek*. In: Příruční mluvnice češtiny / Eds. Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. – Vydání 2., opravené. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S.301-306.

Література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.

2. Štícha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

Тема 12.

СЛУЖБОВІ ЧАСТИНИ У ЧЕСЬКІЙ МОВІ

План

1. Службові частини у чеській мові.
2. Загальна характеристика, правопис службових частин мови.
3. Стилiстичні особливості вживання службових частин мови.

Завдання для самостійного опрацювання

Стилiстичні особливості вживання службових частин мови

Завдання для індивідуальної роботи

1. Законспектувати основні тези статті: *Skupiny předložek podle spojitelnosti s pády* / In: Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015. S.282-287.
2. Підготувати реферат/презентацію на тему: *Spojky souřadící a podřadící*. In: Příruční mluvnice češtiny / Eds. Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. – Vydání 2., opravené. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012. S.350-355.

Литература

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступа: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>
4. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha: Univerzita Karlova, 2015.

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ

1. Мова як система та структура.
2. Теоретична граматики та практична граматики.
3. Морфологія і синтаксис як два частини лінгвістичного опису.
4. Моделі лінгвістичного опису.
5. Мова як семіотична система.
6. Класифікація мовних одиниць на односторонні і двосторонні, сегментні і суперсегментні.
7. Сегментні мовні рівні. Ізоморфізм в організації мовних одиниць.
8. Мова як система і структура. Системний і структурний підходи до мови.
9. Мова і мовлення.
10. Парадигматичні та синтагматичні відношення між мовними одиницями.
11. Взаємодія граматики з іншими дисциплінами лінгвістичного курсу.
12. Граматичне значення. Типи граматичних значень.
13. Граматичне значення проти лексичного значення.
14. Граматична форма та її види. Градація аналітичних форм.
15. Відносність поділу граматики на морфологію і синтаксис.
16. Корелятивна роль синтетичних і аналітичних форм у сучасній чеській мові та типологія мов.
17. Граматична категорія.
18. Протиставна основа граматичної категорії. Види опозицій.
19. Опозиційна редукція граматичних форм.
20. Поняття граматичного класу слів.
21. Підходи до розрізнення частин мови.
22. Принципи класифікації слів.
23. Традиційні критерії поділу на частини мови.
24. Умовно-функціональні частини мови.
25. Проблема службових частин мови.

26. Міграційні процеси слів.
27. Теорія синтаксичних класів слів
28. Синтаксис як частина граматики. Основні синтаксичні поняття.
29. Різні підходи до поняття синтаксису.
30. Методи синтаксичних досліджень.
31. Поняття словосполучення.
32. Типи синтаксичних відношень в словосполученні.
33. Критерії класифікацій словосполучень.
34. Проблема предикативного словосполучення.
35. Поняття про речення; його відмінність від слова і групи слів.
36. Класифікації речення. Традиційна модель частин речення.
37. Самостійні елементи речення.
38. Вербоцентрична концепція речення.
39. Обов'язкові та факультативні відношення в реченні.
40. Поняття простого речення.
41. Парадигматичне вивчення простого речення.
42. Ядро і трансформація речення.
43. Процедури деривації.
44. Дослідження речень у когнітивній лінгвістиці
45. Складне речення у в сучасній чеській лінгвістиці.
46. Поняття про складносурядне речення.
47. Розрізнення складнопідрядних і складносурядних речень.
48. Проблема складносурядного речення. Види координації.
49. Класифікація складнопідрядних речень.
50. Одночленний і двочленний комплекс речення.
51. Монолітні та роздільні комплекси.
52. Види підпорядкування.
53. Класифікація складних речень у когнітивній лінгвістиці.

- 54.Речення з однорідними частинами.
- 55.Речення з вторинними предикаційними структурами.
- 56.Проблема прямої, непрямої та репрезентованої мови
- 57.Загальна характеристика іменника.
- 58.Морфологічні та синтаксичні характеристики іменника.
- 59.Проблема категорії роду іменника..
- 60.Категорія відмінка іменника..
- 61.Категорія числа іменника..
- 62.Іменники *singularia tantum* і *pluralia tantum*
- 63.Словотвір іменників.
- 64.Загальна характеристика дієслова.
- 65.Морфологічні характеристики дієслова.
- 66.Синтаксичні характеристики дієслова
- 67.Класифікація дієслова: лексико-морфологічні, лексико-синтаксичні, синтагматичні.
- 68.Категорії особи і числа дієслова.
- 69.Поняття часу. Граматичні та лексичні позначення часу.
- 70.Поняття виду дієслова.
- 71.Поняття стану та протиставлення форм активного і пасивного стану.
- 72.Функції пасивного стану, засоби його вираження.
- 73.Категорія способу.
- 74.Загальна характеристика прикметника.
- 75.Морфологічні характеристики прикметника.
- 76.Синтаксичні характеристики прикметника
- 77.Проблема категорій прикметника.
- 78.Категорія порівняння. аналітичні форми порівняння.
- 79.Оціночні та уточнюючі функції прикметників.

80. Субстантивізація, ад'єктивізація та адвербілізація як результат міграції частин мови.
81. Займенник як частина мови.
82. Морфологічні характеристики займенника.
83. Синтаксичні характеристики займенника.
84. Типи відмінювання займенників у чеській мові.
85. Числівник як частина мови.
86. Морфологічні характеристики числівника.
87. Синтаксичні характеристики числівника.
88. Типи відмінювання числівників у чеській мові
89. Службові частини чеської мови. Їх загальна характеристика, правопис.
90. Стилiстичні особливості вживання службових частин мови.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Akademická gramatika spisovné češtiny / Ftantišek Šticha a kol. Praha: Academia, 2013.
2. Šticha F. Velká akademická gramatika spisovné češtiny II. díl Morfologie. Praha: Academia, 2022.
3. Akademická příručka českého jazyka / Eds. Markéta Pravdová, Ivana Svobodová. 2., rozšířené vydání. Praha: Academia, 2019. Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Допоміжна література

1. Akademický slovník současné češtiny [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <http://www.slovníkcestiny.cz/uvod.php>
2. Brabcová R. Vývojové tendence českého tvarosloví. Přednášky z 42. běhu Letní školy slovanských studií (1998). 1. díl (Přednášky z jazykovědy). Praha: Univerzita Karlova, 1999, s. 37-45.
3. Cvrček V. a kol. Mluvnice současné češtiny. 1, Jak se píše a jak se mluví. Praha : Univerzita Karlova, 2015. ISBN 978-80-246-2812-7.
4. Cvrček V. Regulace jazyka a Koncept minimální intervence. Praha: NLN, ÚČNK, 2008.
5. Čermák F. Lexikon a sémantika. Praha : NLN, 2010.
6. Čermák F. Morfématica a slovotvorba češtiny. PRAHA: NLN, 2012.
7. Kapitoly z dějin české jazykovědné bohemistiky / eds. Petr Karlík, Marie Krčmová, Jana Pleskalová, Radoslav Večerka. – Praha: Academia, 2007. – 683 s.

8. Nový encyklopedický slovník češtiny [Електронний ресурс] / Ed. Petr Karlík, Marek Nekula, Jana Pleskalová. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2017. – Sv.1–2. – Режим доступу: <https://www.czechency.org/slovník/>
9. Panevová J. Mluvnice současné češtiny. 2, Syntax češtiny na základě anotovaného korpusu. Praha: Karolinum, 2014. 291 s.
10. Panevová J. Studie z české morfologie a syntaxe: vybrané stat. Praha: Karolinum, 2019. 231 s.
11. Příruční mluvnice češtiny / Eds. Petr Karlík, Marek Nekula, Zdenka Rusínová. – Vydání 2., opravené. – Praha : Nakladatelství Lidové noviny, 2012. 799 s.
12. Sojka P. Konkurence spisovných koncovek ve 3. os. pl. ind. prez. akt. sloves vzoru sází ve zpravodajské rubrice serveru iDNES. Naše řeč. 2015, 98(4), s. 190-205.
13. Štícha F. (ed.) Možnosti a meze české gramatiky. Praha : Academia, 2006.
14. Štícha F. (ed.) Kapitoly z české gramatiky. Praha : Academia 2011.
15. Štícha F. a kol. (eds.) Gramatika a korpus. Sborníky z konferencí. Praha: ÚJČ AV ČR, 2007, 444 s.
16. Štícha F. a kol. Velká akademická gramatika spisovné češtiny I. Morfologie č.1+2. Praha : Academia 2018. 1160 s.
17. Uličný O. (ed.). Studie k moderní mluvnici češtiny. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013. 147 s.
18. Петрица Н.М. Сучасна чеська літературна мова. Синтаксис: навчально-методичний комплекс дисципліни з практикумом. / рец.: С.М. Пахомова, Л. Т. Буднікова. Ужгород, 2023. 50 с. <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/50069>
19. Юсип-Якимович Ю.В. Сучасна чеська літературна мова. Морфологія: коментар, вправи, тести; навч.-метод. посіб. / рец.: Н.М. Петрица, Л.Т.

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/43327>

Інформаційні ресурси

Bibliografie české lingvistiky / [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу:

<https://bibliografie.ujc.cas.cz/search-form>

Český národní korpus [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://www.korpus.cz/>

Dotazy z jazykové poradny [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd

České republiky. – Режим доступу: <https://dotazy.ujc.cas.cz/>

Elektronické slovníky a zdroje [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd

České republiky. – Режим доступу: <http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/>

Internetová jazyková příručka [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český

Akademie věd České republiky. – Режим доступу: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ujc.avcr.cz/>

Інформаційні ресурси

Bibliografie české lingvistiky / [Електронний ресурс] / Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky. – Режим доступу:

<https://bibliografie.ujc.cas.cz/search-form>

Český národní korpus [Elektronní resurs]. – Režim dostupy:

<https://www.korpus.cz/>

Dotazy z jazykové poradny [Elektronní resurs] / Ústav pro jazyk český
Akademie věd

České republiky. – Režim dostupy: <https://dotazy.ujc.cas.cz/>

Elektronické slovníky a zdroje [Elektronní resurs] / Ústav pro jazyk český
Akademie věd

České republiky. – Režim dostupy: <http://www.ujc.cas.cz/elektronicke-slovniky-a-zdroje/>

Internetová jazyková příručka [Elektronní resurs] / Ústav pro jazyk český

Akademie věd České republiky. – Režim dostupy: <http://prirucka.ujc.cas.cz/>

Ústav pro jazyk český Akademie věd České republiky [Elektronní
resurs]. – Režim dostupy: <https://ujc.avcr.cz/>